



Nucli antic

Carme

Ubicació

Comarca: Anoia
Lloc/Adreça: Carrer Major amb Carrer Soldevila
Emplaçament Aglomeració urbana lleugerament aturonada al nord del nucli urbà, en un meandre de la riera.

Coordenades:

Latitud: 41.53269
Longitud: 1.61975
UTM Est (X): 384857
UTM Nord (Y): 4598813

Classificació

Número de fitxa 08048 - 4
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Modern Contemporani Popular
Segle XII-XX
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: tot i que en general l'estat de conservació del conjunt és bo, alguna casa mostra signes de deteriorament per no estar habitada.
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: varis propietaris
Autoria de la fitxa Jordina Sales Carbonell; Natalia Salazar Ortiz
Data de registre de la fitxa: dt., 04/05/2010 - 02:00

Descripció

El nucli antic del poble de Carme és una petita aglomeració urbana situada en una elevació del terreny, emplaçada estratègicament en un meandre de la riera de Carme, a prop de l'antiga cruïlla dels camins que duïen de Claramunt a Orpí, i de Carme a Collbàs. Aquesta trama urbana sembla que es formà al voltant de la cruïlla dels actuals carrers Major i Soldevila, i formaria una vila closa, tal volta presidida per una torreta o un petit castell, però en tot cas protegida per un recinte emmurallat, del qual en queden algunes traces fossilitzades, tant arquitectònica com urbanísticament, així com també pel que fa a la toponímia. A nivell arquitectònic, hem de destacar com el carrer Freginal té, a la sortida del nucli, una casa que sembla una torre quadrada, i que per tant formaria part de la muralla defensiva; els passos coberts del C/Soldevila i de la Plaça d'Espanya haurien estat antics portals d'entrada al nucli fortificat. Pel que fa a la urbanística, s'observa com un tram de la línia de façana sud de l'Avinguda Catalunya, entre el carrers Sant Martí i Sant Jordi, adopta una forma corbada pròpia d'un carrer que nascut al redós d'un recinte circular o ovalat previ; en general es pot afirmar que la fesomia dels carrers, curts i estrets, és més pròpia de moments medievals que d'èpoques més modernes; per últim, el rec rodeja el que seria aquest antic nucli (els recs d'origen medieval acostumen a discórrer per fora de les viles). A nivell toponímic, rodejant el nucli, trobem el carrer del Vall, nom molt significatiu que estaria indicant la presència de muralles que protegirien la vila i, probablement, també assenyalaria l'existència d'un antic fossat; per altra banda el carrer Soldevila pot remontar el seu nom a l'Edat Mitjana, ja que és una denominació típica de l'urbanisme medieval català, i fa referència a la part més baixa del nucli: "el sòl de la vila".

Segons els "qüestionaris" de Francisco de Zamora, de l'any 1790: "la forma de este pueble es algo quadrada, con las casas muy pegadas, con dos calles y una plazeta (...). Las casas del lugar son por lo general pequeñas, mal compuestas; bien hai como una treze o catorce de ellas algo capaces y tal qual compuestas".

Història

Antigament La Pobla de Claramunt tenia agregats diversos pobles i nuclis, avui separats dels seu terme. Entre ells trobem Carme, població que va rebre autorització del Duc de Medinaceli per a independitzar-se civilment de la Pobla de Claramunt el 14 de gener del 1727.

Tot i que l'arqueologia no ha corroborat fins ara els orígens medievals de Carme, topogràficament, urbanísticament i arquitectònicament resulten indiscutibles. Alguns autors concreten aquest orígens medievals en una suposada fortalesa musulmana que hauria format part de una pretesa línia defensiva que, a partir del riu Llobregós, anava de Carme a Masquefa. En tot cas, es té constància documental des de l'any 1005 de que el lloc de Carme sempre estigué integrat en el castell termenat de Claramunt, dels senyors del qual depengué jurisdiccionalment. Fou al mes de novembre d'aquell any 1005 quan la vescomtessa Geribergera dona al Monestir de Sant Cugat del Vallès uns aïlls que posseeix dins del Comtat de Barcelona, en concret al terme del Castell de Claramunt (a l'actual terme municipal de La Pobla de Claramunt). Entre ells trobem "el lloc" de Carme, "et in alio loco, infra terminos de supradicto castro in Claromonte, in locum que dicunt Chazmo alaudem deum, quod ibi habeo vel hereditare debeo per ullaque voces". Tornem a tenir notícia documental de Carme l'octubre de l'any 1167 quan s'establí concòrdia entre els senyors de Claramunt i el capellà de Carme ("villa que vocatur Cazma"). S'hi al·ludeix a la "nove ville de Cazma" o "Vilanova de Carma". El 23 de juny de 1179 a propòsit de les últimes voluntats del difunt "Albertus de Caralt" es troben reunits com a testimonis una sèrie de personatges a l'església de Carme ("ecclesiam de Chazma"). Més endavant, Ramon de Guàrdia deixa mitjançant el seu testament, el qual data del juliol de 1205, a Sant Cugat del Vallès, entre d'altres bens, les esglésies de "s. Martino de Kazma" i "s. Marie de Collebas".

Segons F. Sabaté el primer esment documental del castell de Carme data del mes d'abril de 1321, quan l'hereu de la corona, l'infant Alfons, s'hi allotjà per preparar l'assalt al proper Castell d'Orpí. Com hem vist, abans d'aquesta data Carme apareix a la documentació dels segles XI-XIII com a "lloc" i no com a castell termenat, pel que suposem que, en el cas de que hi existís una fortificació, aquesta no exercia ni funcions

jurisdiccional ni defensives. A aquesta denominació s'ha trobat una excepció en un document del segle XII, on coincidint amb una sèrie de mutacions en la situació del lloc, es fa referència a Carme com a "vila". Ja en el mateix segle XII va quedar testimoni escrit de que la família que n'exercia com a castlana portava el cognom "Carme".

A finals del segle XVIII la vila ja hauria adquirit una fesomia urbana oberta, perdent bona part del seu caràcter fortificat, segons es desprèn dels "qüestionaris" de Francisco de Zamora: "Este pueblo es abierto y no tiene fortificación alguna, no se sabe que haia sido sitiado, ni que se haia ganado a moros (...). No se halla en este pueblo algún camino Rl. ni hay ventas ni portazgos, peaje, castillería ni otro derecho".

Bibliografia

CATALÀ, Pere (1976): "Comentari marginal", Els Castells Catalans, V, Rafael Dalmau Editor, Barcelona, p. 444-471.

CATALÀ, Pere; BRASÓ, Miquel (1976) "Castell de Miralles", Els Castells Catalans, V, Rafael Dalmau Editor, Barcelona, p. 425-426.

CARBONELL, Vicenç; CATALÀ, Pere; BRASÓ, Miquel (1976): "Castell de Claramunt", Els Castells Catalans, V, Rafael Dalmau Editor, Barcelona, p. 320-345.

SABATÉ CURULL, Flocel (1992b): "Castell de Carme", Catalunya Romànica, XIX: El Penedès, Anoia, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, p. 311.

TORRAS, Josep M. (1993): La comarca de l'Anoia a finals del segle XVIII. Els "qüestionaris" de Francisco de Zamora. Biblioteca Abat Oliba, 122. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.



